

lijdenis die maar spreekt.

het tevreden met en derde. Matth.

Oordeel der naar als volkeren.

ing tegenover de ium predikten. De

Koning zal ant-oorzoover gij dit

ders gedaan hebt, ordt uitgelegd als

algemeen, maar oordeel zal plaats

rkte, interpretatie

lijbellezer wel op

in opwekken, zijn naar die van de

leren" wordt ne- beperkt. En toch

ing algemeen aan- Of deze éne mis-

stelsysteem te ver-

en — het Millen-

voorgond doen de tegenwoordige

cundaire beteeke-Bijbel de vreemde

„geen straal van bed, wat te meer

barmhartigen ver- geschieden"

en ook de bloedige id, weer hersteld

ditmaal terug- chiedde. Ook zal

schijlderd, worden dt ook opgericht

in Jeremia 31:31 Stammen instaat,

dat die nog steeds oep, die gevonden

Joden hereenigd, roote en wonder-

belijkenis van den

in de Joden het lijd beweegt

iet groote beslist- n Testaments en

repen ligt, slechts chen-in geschoven

De tegenwoordige verborgen voor

profeten. Paulus omtrent de Kerk

leidden tot het genoemd „essen"

Joden als Gods Gemeente wordt

t, door den Gees- e Eerste Opstan-

llingler met name iasten. Allen ech-

ds Volk van alle chismus en Gere-

e regelen alreeds en Heiland, naar in.

De opname der- ate, om het Dui-

orden toegevoegd, ium zal de Salva- worden. Openb-

le volken te ver- en op de breedte

rplaats der heil- kwam vuur neder

te verstonden. En erd geworpen in

waar het beest en gepijnigd wor-

gheid. En ik zag agene die daarop

rde en de hemel woorden dat de

ds opgesloten ligt, nog eens op te

zeven dispens- er oordeelen, en

e Volk Gods ge- el onderscheiden

ijne onderschri- akrijk Gods en

Genoeg om den te doen duizelen

verwarren. de Bullingerisme

Gemeente koste- lmen. Want het

ijk het Gezangen- oote Verdrukking

zullen met name de Vloekpsalmen het lied zijn van het vervolgde Israël — het Joodsche volk.

Ook het z.g.n. Gebed des Heeren is niet voor de tegenwoordige Kerk. Immers: „Uw Koninkrijk

komme" zal eerst vervuld worden wanneer het Koninkrijk des Millenniums komt, en de Koning

Israëls zelve om dat Rijk op te richten. Daarom gebruikt de consequente Neo-Chiliasit dit gebed

niet. De bede is toch vergeefs!

En zoo zoude kunnen gesproken worden van andere letterlijke „beroeringen" der Gemeente

Gods in deze bedeeing door de Neo-Chiliasiten. Doch we zullen het hierbij laten.

Het was oorspronkelijk ons doel om in het kort kritiek te leveren op het Neo-Chiliasme in

Amerika. Doch uit wat we reeds hier en daar invlochten als onze beschouwing zal het den lezer

duidelijk zijn waarom geen werkelijk Gerefor-meerd mensch kan mede gaan met deze ge-

vaarlijke leerstellingen, vooral zooals men ze vindt in den Scofield Bible.

Waarom we het heel vreemd vonden, dat dit boek indertijd werd aanbevolen in een onzer

Nederlandsche wisselbladen.

Zeker zonder vooraf ingesteld onderzoek ge- schreven.

Men zij toch voorzichtig met dit Dwaallicht van het Dispensationisme of hoe men het ook noeme.

Bij ons in Amerika heeft het reeds veel verwar- ring gesticht, ook in het kerkelijk leven. En nog

is helaas, het einde niet.

Jan. 24, 1936. (Op den Oceaan, tegenover het vroeger gebied van „Classis Brazilie").

HENRY BEETS.

De vrijzinnigen en het Avondmaal.

In „Opbouw" schrijft J. W. H. over „de betekenis van het Avondmaal voor ons, vrijzinnigen". Het artikel begint als volgt:

Een liturgische handeling kan in den loop der tijden zoo rijk aan inhoud worden, dat menschen van verschillende geest er met gelijk recht een uitdrukking van hun geloof in kunnen zien. Zoo is het met het Avondmaal gegaan: bron van twist tusschen de verschillende Christelijke kerkgenootschappen, die elkaars opvattingen bestrijden en met hun sacramentele of symbolische interpretatie mijlenver van elkander af staan, blijkt het voor iedere groep afzonderlijk van zo'n groote betekenis te zijn, dat afschaffing ervan gelijk staat met geestelijke verarming. Dit hebben wij, vrijzinnigen, tot onze schade ondervonden.

Vervolgens:

Het Vrijzinnig Protestantisme toonde zin te bezitten voor den rijkdom van het door de traditie geheiligde gebruik: het Avondmaal is in onze kerken in ere hersteld, al verbinden wij dan ook nieuwe gedachten aan de oude handeling, en wordt de zinnelijke betekenis ervan sterker geaccentueerd dan ooit te voren. „Want de waarde van de stoffelijke wereld is, dat zij ons den zin kan ontsluiten, dien God in haar verborg als een schat in een akker, een parel in een schelp" 1).

De onderbouw van deze sacramentsleer is dus wel een arm en — als steun voor een sacramentsleer lief, al kan men dan ook bij Tillich (Religieuze Ervoering) gelijke gedachten ontmoeten. „De verborgen zin". Maar hoe staat het met het openbare feit (van Christus' dood b.v.)?

Wat dien dood van Christus betreft:

De gedachten, die wij als Vrijzinnig Protestanten in het Avondmaal trachten uit te drukken, zijn van verschillende aard. In de eerste plaats leggen wij door deze handeling belijdenis van ons geloof af. Over de avondmaalstafel, die aangericht is als de maaltijd, waar Jezus in den nacht vóór Zijn sterven met Zijn leerlingen aanzat, valt de schaduw van het kruis. Wij, die ons om den dñsch vereenigen, doen dat in het bewustzijn, dat wij het kruis van Christus als een realiteit in ons leven te aanvaarden hebben. Op Goeden Vrijdag, den sterfdag van Jezus, nemen wij ons geloof onder handen om te beproeven, of het de spanning van het kruis nog verdragen kan en bestand is tegen het feit, dat het heilige in de wereld moet lijden en ondergaan, omdat het uit God is.

De „Christus" en de „Christen" zijn dus broeders in het kruisdragen. Maar de Verlosser in Zijn bloed is Hij niet meer.

Vervolgens:

In de tweede plaats is de maaltijd van brood en wijn een getuigenis van onze verbondenheid met de eeuwige liefde van Christus, Wiens geest op dat oogenblik in ons midden leeft. Deze verbondenheid bestaat altijd, al beseffen wij het niet steeds. De band, die ons aan Christus bindt, kan niet losgemaakt worden, omdat hij verzegeld is door het offer der liefde. „Het brood uit den gestorven tarwekorrel gesproten, moet worden gebroken en sterven. De wijn uit de druiven geperst, moet worden geplengd en worden vergoten. Zoo moest Zijn bloed worden gestort" 2). Over dit geheim der liefde kan in woorden nauwelijks gesproken worden.

Het Woord treedt dus op den achtergrond. „Zwijgen" is het hoogste in den eeredienst (silent worship; mystiek). Want de „stoffelijke wereld" „ontsluiert" wel „den ver-

borgten zin", doch het Woord openbaart niet mee en het sacrament als zegel op het Woord valt eigenlijk weg. Daarna:

De derde gedachte hangt met de voorafgaande ten nauwste samen: want de maaltijd, waarbij Christus als het onzichtbare hoofd aanwezig is, spreekt van de eenheid, die door Zijn liefde onder ons heerscht. Naar het uiterlijk menschen van zeer verschillende aard en levensomstandigheden, maar innerlijk verbonden door één geloof en één liefde, reiken wij elkaar over alle afgronden heen de hand om een gemeenschap te vormen, die de heele aarde omspant: „de gemeenschap met de gestorvenen, de gemeenschap met hen, die ver weg zijn, de gemeenschap met hen, die nabij zijn, de gemeenschap met hen, die na ons zullen komen" 3).

Zóó kan natuurlijk ieder Avondmaal vieren.

En eindelijk:

En tenslotte willen wij bij het Avondmaal uiting geven aan ons verlangen naar heiliging. De eisch van een recht geloof en een onberispelijk leven, die in de R.-K. en sommige orthodox Protestantische kerken tot censuur en ban geleid heeft, is bij ons verinnerlijkt tot een gewetenskwestie. Wij zullen door niemand geweerd worden, als wij aan het Avondmaal willen gaan, maar weten toch voor onszelf, dat slechts menschen met een zuiver geloof en een rein hart tot deze heilige handeling waardig zijn. Wij trachten daarom met onze zonden te breken en ons in gedachten met onze tegenstanders te verzoenen, voordat wij naderen tot de avondmaalstafel.

De afstanden blijven groot, — als wij ze bewaren. Dat laatste wil zeggen: als wij de Schrift en ons geloof bewaren.

Geref. Kbl. Ned. Oost-Indië.

De heer H. Algra schrijft in „Leeuwarder Kbl." over de moeilijkheden, die zich voordoen in de redactie van „officieele organen":

Dat kan gevaren meebrengen.

En we willen er geen doekjes om winden, wij bedoelen ditmaal in het bijzonder één officieel kerkelijk blad, n.l. het „Gereformeerde Kerkblad voor Ned.-Indië". Het is bekend, dat de meeste menschen, die daarin schrijven, in het bijzonder de eindredacteur, groote voorstanders zijn van de Buchman-beweging. Dat is te merken. De wijze, waarop geciteerd wordt en ook verschillende redactionele uitingen wijzen er duidelijk op, welken kant men uit wil.

Stukken, die op gevaren van deze beweging wijzen, zal men er niet of zelden in aantreffen. Ik weet, dat meer dan eens daarover gesproken is in Gereformeerde kringen in Indië.

Maar nu de consequentie. Moeten de kerken nu op hun kerkelijke vergaderingen discussiën gaan houden over kerkbode-artikelen, persoverzichten, enz.? Dat is onbegonnen werk.

Er is maar één uitweg, en dat is, dat officieele organen der kerken zich in het redactionele gedeelte strikt beperken tot de zaken, die speciaal de eigen gemeente betreffen. Het moeten geen discussie-organen worden, waarin een dominee zijn particuliere mening kan drijven. Heeft hij daar wel behoefte aan, dan zoekt hij daarvoor andere wegen. Hij doe het, of in een plaatselijke Kerkbode, of in een landelijk orgaan, maar alleen onder eigen naam en onder eigen verantwoordelijkheid, en niet onder het schild, het moreel gezag en soms ook nog met financieelen steun van de kerk, die hij dient.

We zijn het er mee eens.

Over Adolf Hitler.

„De Groene Amsterdammer" bespreekt een boek van Rudolf Olden: Hitler, en een gelijknamig werk van Konrad Heiden (beide Querido, Amsterdam). We citeeren uit het interessante artikel eenige passages:

Beide schrijvers staan lang stil bij Hitlers antecedenten, bij zijn afkomst en zijn schooljaren. Zij wijzen op onjuistheden en verzuivingen in „Mein Kampf". In groote lijnen loopt evenwel hun verhaal evenwijdig met deze autobiografie. De werkelijkheid is alleen een beetje minder fraai. Weenen, waar Hitler terecht komt, brengt hem als toevluchtsoord een Tehuis voor daklozen. Daar begint de politiek. Of liever: de agitatie. Op merkwaardige wijze maakt hij zich die politieke en agitatorische stelregels eigen, die met zijn broedende, schuchtere, romantische, onontwikkelde maar sluwe geest correspondeeren. Daar teekent zich reeds de tweestrijd af tusschen zijn zucht om zich te laten gelden en zijn minderwaardigheidsgevoel.

Uit den tijd van Hitlers eerste optreden:

De demagogie viert hoogtij. De constructie, die hij aan het wereldgebeuren geeft, is tegelijk simplistisch en absurd. Alle groepen, die hij voor vijanden des volks uitmaakt, ieder streven, dat tegen zijn wereldvisie ingaat, vat hij samen als één coöperatie van krachten, als één enkele macht. Joden, Marxisten, de Ferk, het Pacifisme. Zijn gehoor slikt alles.

Ter verklaring van zijn invloed:

Hitler zou — het is verwonderlijk om 't te lezen, maar het is zoo — nooit zijn doel hebben bereikt wanneer von Papen en Schleicher niet op zoo'n dwaze, naïeve en gewetenloze wijze tegen elkander hadden geïntrigeerd. De partij bewoog zich weer in dalende richting. Het geld was op en het zou op een bankroet zijn uitgelopen (en niet op een revolutie!) wanneer von Papen niet, uit pure wraak tegen zijn opvolger Von Schleicher, opnieuw een liaison tot stand had gebracht met de financieel zoo machtige Rijn-en-Roer-industrie. En wanneer niet Hindenburg langzamerhand tot speelpop was geworden van een corrupte omgeving.

Het is gemakkelijk om van de ontmoetingen tusschen Hindenburg en Hitler te lezen. Den eersten keer ver-

1) Liturgie van den Avondmaalsdienst der Remonstrant- sch Broederschap.

gast Hitler hem op een orkaan van woorden. Hitler had dat nodig om zijn minderwaardigheidsgevoel te overwinnen. De uitwerking was averechtsch. Het moet precies zóó zijn geweest, toen later Sir John Simon en Anthony Eden den kanselier Hitler opzochten.

In de intriges om en zonder Hindenburg was het ten slotte Von Papen, die overwon. Hij dacht dat tenminste, maar alras bleek, dat hij buiten den waard gerekend had. Hij heeft, in de roekeloze lichtvaardigheid hem eigen, alles onderschat — de nationaal-socialistische activiteit, die zich waar het kon in perverse beestachtigheden uitte; de trouw van den nieuwen kanselier aan gemaakte afspraken, die steeds ophield wanneer Hitler zich door de omstandigheden van zijn eerewoord ontslagen achtte; en de Ruck-sichtslosigkeit waarmee Hitler zijn doeleinden verwezenlijkt.

Inzake die „Pollacken" herinneren onze lezers zich, hoe we onlangs uit „De Groene" citeerden, dat de Nederlandsche vrienden van de Deutsche nationaal-socialisten van „Polakken" spreken. „Zelfs hun schelden is import", schreef „De Groene" grimmig.

Tenslotte:

Wij weten, dat het nationaal-socialisme geen eigenlijke waarde heeft. Net zoo min als zijn stichter. Het is een chimære; het is een regressie-verschijnsel in den ontwikkelingsgang der menschheid. Maar wij moeten het bestrijden. Het wordt gevaarlijk, als wij het niet overwinnen. Want doen wij dat niet, dan overwint het ons.

Het is het verpersoonlijkte Geweld. Het tot duivelsreligie verheven Geweld. Terecht zegt Olden, dat de rechtsregel: Recht is wat de deutschen Volke nützt, alle recht opheft. Daaronder bestaat geen „legaliteit" — ondanks alle pretenties. Hij haalt hierbij de woorden aan van Ortega y Gasset, dat de beschaving tot taak heeft, er voor te zorgen, dat het geweld slechts een ultima ratio is, een uiterste toevlucht — en niet een prima ratio.

Over „De Waarheidsvriend".

„De Waarheidsvriend" schrijft:

Uit een No. van „De Reformatie", ons toegezonden, blijkt het, dat Prof. Schilder ietwat boos op ons is, omdat, zooals hij zegt, wij niet hebben begrepen, of althans niet hebben weergegeven wat hij in zijn lezing gezegd en bedoeld heeft. En hij voegt er aan toe, dat hij méér dan één lezing over „De Doleantie" heeft gehouden, die niet dezelfde lezing was.

Wij hebben nog wel iets meer gezegd. We hebben opgemerkt, dat hetgeen „De Waarheidsvriend" ons in den mond gelegd heeft als een concrete bewering van ons, nu net precies het omgekeerde was van wat wij meenen en ook vaak gezegd hebben. Het blad is dus o.l. verplicht, van die concrete bewering nog eens te melden, dat zij ten onrechte als de onze werd voorgesteld door „De Waarheidsvriend".

De calvinistische Sergius op weg naar de „Civitas Diaboli".

„Civitas Diaboli", dat is de stede des Duivels. Hoor, hoe in het roomsche orgaan „De Nieuwe Eeuw" Pater Climacus Bayer, minrebroeder, een overzicht geeft van een roman van Mauriac, Pélerius de Lourdes. Het boek teekent twee „pelgrims" naar Lourdes, waar, zoo men weet, Maria wondergenezingen heet te verrichten:

Twee jonge mannen, Augustinus en Sergius, hebben zich naar Londen begeven. Augustinus is katholiek, maar eerst kortgeleden tot het geloof van zijn jeugd teruggekeerd; Sergius daarentegen calvinist m.d.v. dat hij van zijn vroeger geloof niet veel meer heeft overgehouden dan zijn anti-katholieke vooroordeelen, en practisch een humanistische levensbeschouwing huldigt. Beide vrienden maken gedurende een dag in Lourdes verscheidene godsdiensttoefeningen mee, beschouwen het leven der pelgrims met alles wat zich daaromheen afspeelt, geven er ieder hun zienswijze over te kennen. Evenzeer als Augustinus er door is getroffen — zij 't, dat hij zich meermalen op een gebrek aan geloof en pharizeïsme betrapt — evenzeer is Sergius heel deze omgeving 'n ergernis. Althans zoo beweert hij tegen zijn vriend, die er al spoedig spijt van heeft hem naar Lourdes te hebben meegenomen. Den volgenden dag trekt Sergius er met de touringcar tusschenuit. Ofschoon toch meer onder den indruk geraakt dan hij aan Augustinus wilde bekennen, is hij blij Lourdes en 'n atmosfeer te zijn ontvlucht. In de Pyreneeën treft hij een paar vrienden, die hem den zin teruggeven, voor wat hij het normale en eenvoudige leven noemt: opgaan in het oogenblik, genieten wat er te genieten valt, zonder zich in te laten met religieuze en moreele problemen. De twee jonge vrouwen weten hem over te halen om met haar naar Biarritz te gaan, en zoo vlug hij kan, reist Sergius naar Lourdes om zijn koffers te pakken en van zijn vriend afscheid te nemen. Hun wegen scheiden zich, en terwijl Sergius den lokroep van de wereld volgt, keert Augustinus in zichzelf en luistert naar de stem der genade.

En nu de balans:

Vertegenwoordigt de moderne heiden Sergius den pelgrim van de „Civitas Diaboli", de bekeerling Augustinus is onderweg naar de „Civitas Dei", of beter gezegd, hij is er reeds de burger van. Evenals zijn roemrijke naamgenoot had ook hij zich langen tijd in den weg vergist, verliet ook hij het eigen ik ten koste van de genade, „wenkte hem een aartsengel, maar een gevallen aartsengel". Maar tenslotte heeft hij aan de uitnoodiging van Christus gehoor gegeven en geniet nu reeds op aarde ten deele de vreugde van het hemelsch Jeruzalem „quae exsuperat omnem sensum".

Het geslacht der „Gerdessen" is nog niet uitgestorven. Het vermenigvuldigt zich op den aardbodem.

K. S.